

Kommunal- og regionaldepartementet
Kommunalavdelingen
postboks 8129 Dep.

0032 OSLO

Deres ref.:

Vår ref.:
08/68932/THAL

Dato:
25.09.2008

Endringer i valgloven - uttalelse fra Bærum kommune

Vedlagt oversendes Bærum kommunes uttalelse til "*Høringsnotat om endringer i vallova og kommunelova*".

Odd Reinsfelt
ordfører

Tone Halvorsen
rådgiver

Vedlegg: Saksfremlegg påført valgstyrets behandling.

Dato: 09.09.2008 Arkivkode: N-99.1 Bilag nr: Arkivsak ID: 08/17468 J.post ID: 08/68921
Saksbehandler: Tone Halvorsen/Anne-Grete Bukier

Behandlingsutvalg	Møtedato	Saksnr.
Valgstyret	24.09.2008	001/08

ENDRINGER I VALGLOVEN - HØRING

Bakgrunn for saken

Kommunal- og regionaldepartementet har sendt ut høringsnotat med forslag til endringer i valgloven og kommuneloven.

Høringsnotatet inneholder i tillegg en gjennomgang av evalueringen etter kommunestyre- og fylkestingsvalget 2007.

Høringsfrist er **30. september 2008**.

Departementet legger i notatet frem følgende forslag til lovendringer:

1. Forslag om å innføre en ordning med ”tidligstemmegivning, det vil si at velgerne skal kunne henvende seg til kommunen og be om å få avgi stemme før den ordinære forhåndsstemmingen starter 10. august.
2. Forslag om at kommunen kan bestemme at valglokalene på valgdagen skal holde åpent til klokken 21. Det blir foreslått at en tredjedel av medlemmene i kommunestyret kan bestemme at valglokalene skal holde åpent til klokken 21.
3. Forslag om at en tredjedel av medlemmene i kommunestyret kan bestemme at kommunen skal holde todagersvalg.
4. Forslag om innføring av bøtelegging ved brudd på valgloven § 9-9.
5. Forslag om hjemmel for valgobservasjon.
6. Forslag om nytt punkt 39 b i kommuneloven om rådgivende lokale folkeavstemminger og hjemmel for innsamling av data for slike folkeavstemminger.

Redegjørelse og kommentarer til de enkelte forslagene

1. *Forslag om å innføre en ordning med "tidligstemmegivning", det vil si at velgerne skal kunne henvende seg til kommunen og be om å få avgi stemme før den ordinære forhåndsstemningen starter 10. august.*

Velgere som ikke har anledning til å forhåndsstemme i ordinær periode innenriks, og heller ikke på valgdagen, skal, i henhold til forslaget, gis anledning til å forhåndsstemme innenriks fra 1. juli. Dette er sammenfallende tidspunkt for når forhåndsstemningen utenriks starter. Personer i utenriksfart, fiskere, studenter og andre som har lange fravær vil kunne nyte godt av en slik ordning.

Gjeldende rett gir velgere som oppholder seg utenriks flere mulighet til å forhåndsstemme, blant annet på utenriksstasjoner eller gjennom brevstemming.

Departementet finner det ikke nødvendig å lovfeste åpningstider eller steder i forbindelse med ordningen. Velgeren skal, som departementet beskriver, kunne henvende seg til kommunen, skriftlig eller muntlig, og få oppgitt tid og sted for forhåndsstemningen. Praktisk vil en ordning med tidligstemming kunne håndteres av valgsekretariatet, men ordningen vil medføre merkostnader ut over de ordinære kostnadene ved forhåndsstemningen (lønnskostnader).

Bærum kommune forutsetter at manntall og stemmesedler er tilgjengelig fra 1. juli.

Utenlandsbeboere, som ikke er innført i manntallet, møter i valgåret opp hos valgsekretariatet i sommerferien for å bli registrert i manntallet. En ordning med tidligstemming bør derfor også ivareta disse velgerne. Ordningen bør være slik at de samtidig kan bli innført i manntallet og foreta stemmegivning. I dag må de må vente til 10. august innenlands for å avgi forhåndsstemme, eller avgi stemme utenriks. Det har ved tidligere valg dreid seg om ca 10 personer.

Anbefaling:

Ordningen med tidligstemming antas å medføre kostnader som ikke står i forhold til antallet velgere som vil benytte ordningen.

2. *Forslag om at kommunen kan fastsette at valglokalene på valgdagen skal holde åpent til kl. 21.00. Forslag om at en tredjedel av medlemmene i kommunestyret kan bestemme at valglokalene skal holde oppe til kl. 21.00.*

Valglokalene i Bærum har ved de seneste tre valgene vært åpne fra kl. 09.00-20.00. Ved kommunestyre- og fylkestingsvalget 2007 ble det ikke rapportert om store problemer med kødannelser. De største valgkretsene rapporterte om tidvis kødannelser ved 16-tiden og ved stengetid. I rådhuset ble det satt opp flere stemmeavlukker på ettermiddagen, noe som avhjelp køen.

Det synes som om åpningstid til kl. 20.00 er godt innarbeidet blant velgerne i Bærum og at kødannelser ikke gir behov for utvidet åpningstid, slik også departementet konkluderer i høringsnotatet. Bakgrunnen for forslaget om utvidet åpningstid er å gi travle mennesker bedre tid til å avgi stemme.

Konsekvensene av én times utvidet åpningstid medfører økte kostnader for Bærum kommune, blant annet til godtgjøringer av stemmestyrer og funksjonærer – ca. 50.000 kr. Bærum erfarer at det blir vanskeligere for hvert valg å rekruttere valgmedarbeidere. Valgdagen er en lang arbeidsdag og kan oppleves slitsom for stemmestyrene. Utvidet åpningstid kan medføre at det blir enda vanskeligere å skaffe valgmedarbeidere.

Utvidet åpningstid vil medføre at prognoser og valgresultater blir offentliggjort én time senere enn ved dagens ordning.

Det er viktig at Asker og Bærum samordner åpningstidene sine, ellers kan det bli en stor utfordring å nå frem med informasjon.

Departementet ber kommunene også vurdere åpning av valglokalene før kl. 09.00, slik at flere velgere kan avgi stemme på vei til jobb. Det foreslås ingen lovendringer mht tidspunkt for åpning av valglokalene, og det er opp til kommunene å bestemme hvor tidlig valglokalene skal åpne.

Valgstyret vil få seg forelagt en sak om åpningstider etter at eventuelle lovendringer er vedtatt.

Bærum kommune støtter ikke forslaget om at mindretallet i kommunestyret skal ha rett til å avgjøre om valglokalene skal holdes åpne til kl. 21.00. Gjeldende prinsipp om flertallsvedtak bør gjelde.

Anbefaling:

Det gis ikke tilslutning til at en tredjedel av medlemmene i kommunestyret kan bestemme at valglokalene skal holde åpne til kl. 21.00.

3. Forslag om at en tredjedel av medlemmene i kommunestyret kan bestemme at kommunen skal holde todagersvalg.

Valgdagen for stortings- og sametingsvalget er fastsatt til mandag 14. september 2009. Hver enkelt kommunestyre kan bestemme at det i vedkommende kommune skal holdes valg også søndag 13. september.

Valgdeltagelsen i landet hadde ved lokalvalget i 2007 en økning på over 2 % sammenlignet med valget i 2003. i Bærum hadde en deltagelse på 66,7 %, mens deltagelsen på landsbasis var 61,2 %. Bærum ligger tradisjonelt høyere en landsgjennomsnittet. Av det totale stemmetallet i Bærum utgjorde forhåndsstemmene 16,5 %, en økning på 4 %. Bærum kommune har ved de siste valgene tilrettelagt for forhåndsstemmer på tre faste stemmemottak, institusjonsstemmegivning samt ambulerende stemmegivning.

Det er store økonomiske konsekvenser forbundet med én ekstra valgdag; ca. 0,8 mill kr. i merutgifter knyttet til blant annet godtgjøring til stemmestyrer, valgfunksjonærer, renhold og bevertning. Det vil også innebære en stor utfordring å bemanne 27 stemmestyrer en ekstra dag. Sist Bærum kommune gjennomførte todagersvalg var ved kommunestyrevalget i 1995.

Et vedtak med så store økonomiske konsekvenser må fattes av flertallet i kommunestyret.

Anbefaling:

Det gis ikke tilslutning til at en tredjedel av kommunestyret kan bestemme at kommunen skal holde todagersvalg.

4. *Forslag om innføring av botelegging ved brudd på valgloven § 9-9 (offentliggjøring av resultater og prognoser før valglokale stenger).*

Det er etter § 9-9 forbudt å offentliggjøre valgresultater og prognoser før valglokalene stenger, men uten at det er knyttet sanksjoner til forbudet. Det kan derfor være grunn til å vurdere om brudd på § 9-9 bør sanksjoneres, slik at forbudet blir mest mulig effektivt.

Anbefaling: Støttes.

5. *Forslag om hjemmel for valgobservasjon*

Ved kommunestyre- og fylkestingsvalget 2007 mottok Bærum kommune internasjonale valgobservatører. Disse var til stede i et par valglokaler samt ved den sentrale maskinelle tellingen. Bærum kommune, som før henvendelsen hadde hatt liten erfaring med internasjonale valgobservatører, støtter forslaget om hjemmel i valgloven samt forskrift om akkreditering og tilrettelegging av forholdet. Det vil skape trygghet rundt henvendelser og gjennomføring av valgobservasjon.

Anbefaling: Støttes

6. *Forslag om nytt punkt 39b i kommuneloven om rådgivende lokale folkeavstemninger og hjemmel for innsamling av data om slike folkeavstemninger.*

Det presiseres at det er prinsippet om rådgivende og ikke bindende folkeavstemninger som nå er foreslått regulert. Departementet vurderte også bindende folkeavstemning i Ot.prp.nr. 44 (2004-2005), men ønsket ikke å bryte med det representative systemet som kommuneforvaltningen bygger på. ”Regjeringspartia har i Soria Moria-erklæringa uttalt at det skal leggjast til rette for bruk av lokale rådgivende folkerøysninger. I St.meld.nr.33 (2007-2008) *Eit sterkt lokaldemokrati*, blir det derfor fremja forslag om å

1. lovfeste prinsippet om at kommunar og fylkeskommunar kan halde lokale rådgivande folkerøystinger og
2. lovfeste ein heimel for innsamling av data om lokale folkerøystinger”. (Høringsnotatets side 75-76.)

Departementet mener at muligheten for å avholde lokale rådgivende folkeavstemninger er underkommunisert og at dette er en viktig årsak til at departementet nå vil foreslå å lovfeste prinsippet. Departementet ønsker derfor å synliggjøre den rett kommunene har til å holde lokale rådgivende folkeavstemninger. Det foreslås en generell lovbestemmelse som er plassert sammen med reglene om innbyggerinitiativ i kommuneloven. Departementet mener reglene utfyller hverandre, og nevner at innbyggerne da kan kreve at kommunestyret tar spørsmålet om å holde en folkeavstemning opp til vurdering. Flertallet i kommunestyret står fritt til å avgjøre om det skal holdes folkeavstemning eller ikke.

Departementet mener at det fortsatt ikke er aktuelt å regulere hvordan slike folkeavstemninger skal gjennomføres i praksis, men mener at det kan være naturlig at kommunene tar utgangspunkt i regelverket i valgloven.

I dag står kommunene fritt til å avgjøre om det skal avholde rådgivende lokale folkeavstemninger. Departementet forslag om å lovfeste folkeavstemninger er et ønske om at lokale folkeavstemninger brukes. Et spørsmålet blir da også om det vil være mulig for lokalpolitikken å anvende folkeavstemninger i enkeltspørsmål uten at dette i realiteten vil føre til en ”bindende folkeavstemning”.

**

Bærum kommune mener at lovfesting av rådgivende folkeavstemninger i utgangspunktet er unødvendig. Avholdelse av lokale folkeavstemninger er en innarbeidet praksis i det norske lokaldemokratiet. Dette gjelder selv om slike folkeavstemninger ikke er lovregulert. Dersom rådgivende folkeavstemninger skal lovfestes, bør det kun gjelde valgtekniske spørsmål.

Dersom rådgivende folkeavstemninger skal lovfestes, bør derfor bestemmelsens annet ledd omformuleres. Bestemmelsen er som følger: ”Kommunene og fylkeskommunene plikter å gi de oppgaver som departementet finner er nødvendige for å offentliggjøre informasjon om lokale folkeavstemninger.” Bærum kommune mener at formuleringen er noe uklar og vid. Den gir departementet en utstrakt adgang til å kreve opplysninger uten nærmere begrunnelse og avgrensning. Et forslag til omformulering av bestemmelsen kan være: ”Departementet kan pålegge kommunene og fylkeskommunene å gi rapporter om lokale folkeavstemninger til bruk i offentlig statistikk.”

Anbefaling: Jevnfør ovennevnte to siste avsnitt.

Forslag til vedtak:

Bærum kommune gir ved ovennevnte sin høringsuttalelse til forslag om endringer i valgloven og kommuneloven av 27. juni 2008.

Tone Halvorsen
Valgstyrets sekretær

Vedlegg:

Høringsnotat endringer i valgloven og kommuneloven.pdf

503360

Behandlingen i møtet

Torill H. Heggen (H) fremmet følgende forslag:

Det må etableres en praktisk løsning, slik at hemmelig valg ivaretas, ved at man benytter en utforming av stemmeseddelen, slik at den er lukket uten innsynsmulighet når stemmen avgis.

Votering:

Bærum kommunes anbefaling ad. departementets punkt 1 om innføring av en ordning med "tidligstemmegivning" ble vedtatt mot 3 stemmer (2Ap, SV).

Bærum kommunes høringsuttalelse ble for øvrig enstemmig vedtatt.

Heggens forslag ble enstemmig vedtatt.

VALG-001/08 - 24.09.2008 Vedtak:

Bærum kommune gir ved ovennevnte sin høringsuttalelse til forslag om endringer i valgloven og kommuneloven av 27. juni 2008, med følgende tillegg:

Det må etableres en praktisk løsning, slik at hemmelig valg ivaretas, ved at man benytter en utforming av stemmeseddelen, slik at den er lukket uten innsynsmulighet når stemmen avgis.